EU-yritysvastuudirektiivi U 35/2022 vp

U-jatkokirje

Helmikuu 2024

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

1. Yleistä

- Neuvoston puheenjohtajan (ES) menettely ei ollut neuvoston trilogeihin valmistautumisen osalta kaikilta osin Suomen toiveiden mukaista:
  - kokousasiakirjat vain joitakin viikonpäiviä ennen kokouksia, mikä ei mahdollistanut asianmukaista koordinaatiota kaikissa jäsenvaltioissa;
  - esim. oikeushallintoa koskevien kysymysten osalta asioista ei käyty yksityiskohtaista keskustelua; useita sisällöltään hyvin epäselviä kohtia jäänyt säännöksiin läpi direktiivin;
  - asioita sovittiin pakettiratkaisuina (rahoitus- ja vakuutusalan poisjättäminen vs. oikeushallinto) ilman mitään asiallista yhteyttä ja sisällöllistä neuvottelua.
- Direktiivi monin paikoin kehittynyt Suomen toivomaan suuntaan, mutta siihen on neuvottelujen loppuvaiheessa tehty ryhmäkannetta ja todisteiden esittämistä koskevat muutokset, jotka ovat kansallisen oikeusjärjestyksemme kannalta hyvin ongelmallisia.

2. Siviiliprosessia koskevat direktiivin ehdotukset

- A) Ryhmäkanneoikeus

Rivi 286a // Article 22(2a)(d), ensimmäinen alakohta

Member States shall provide for the reasonable conditions under which any alleged injured party *may authorise a trade union, non-governmental human rights or environmental organisation or other non-governmental organisation*, and, according to national law, national human rights' institutions, based in a Member State *to bring actions* to enforce victim's rights *in its own capacity*, without prejudice to national rules of civil procedure.

2. Siviiliprosessia koskevat direktiivin ehdotukset (jatkuu)

- Neuvottelujen loppuvaiheessa tehty muutos laajentaisi merkittävästi ryhmäkanteen soveltamisalaa muihin kuin kuluttaja-asioihin.
- Järjestöt voisivat nostaa Suomen tuomioistuimissa ryhmäkanteita kolmannessa maassa olevien ihmisoikeusloukkauksen uhrien puolesta.
- Arviota vaikutuksista suomalaisiin yrityksiin tai Suomen tuomioistuimiin ei ole voitu tehdä. Laajennuksella voi kuitenkin olla merkittäviä vaikutuksia sekä yrityksiin että tuomioistuimiin.
- Ryhmäkanteiden määrää ei ole mahdollista etukäteen arvioida, mutta Suomen tuomioistuimiin voisi tulla laajoja juttukokonaisuuksia, joita niissä ei ole aikaisemmin käsitelty.
  - Direktiiviehdotuksen ja sen liitteen kautta soveltamisalaa laajennettaisiin, käytännössä useisiin kymmeniin uusiin kv. instrumentteihin (sekä sallittaisiin komission delegoidulla säädöksellä liitteen laajentaminen jokseenkin avoimella tavalla)
  - Ryhmäkanneoikeutta ei ole rajoitettu loukkauksen vakavuuden perusteella.
- On mahdollista, että ryhmäkanteiden kustannukset tuomioistuimille nousevat hyvinkin korkeiksi ja niillä on tuomioistuimille merkittäviä resurssivaikutuksia.

2. Siviiliprosessia koskevat direktiivin ehdotukset (jatkuu)

- B) Editiovelvollisuus

Rivi 286 // Artikla 22(2a)(e)

(e) when a claim is brought, and a claimant presents a reasoned justification containing reasonably available facts and evidence sufficient to support the plausibility of its claim for damage and has indicated that *additional evidence* lies in the control of the company, courts are able to order that such evidence be disclosed by the company in accordance with national procedural law.

National courts shall limit the disclosure of the evidence sought to that which is necessary and proportionate to *support a potential claim* or a claim for damages and the preservation to that which is necessary and proportionate to support such a claim for damages.

2. Siviiliprosessia koskevat direktiivin ehdotukset (jatkuu)

- Todisteiden esittämistä koskevat säännökset ovat kansallisen järjestelmän perusperiaatteiden vastaisia.
- Suomessa tuomioistuin voi määrätä *yksilöidyn* asiakirjan tuotavaksi tuomioistuimeen *vireillä olevassa* oikeudenkäynnissä.
- Todisteiden yksilöintiä edellytetään, jotta velvoitteen tehosteeksi voidaan asettaa sakon uhka ja velvoite voidaan tarvittaessa panna pakolla täytäntöön.
- Suomen järjestelmässä ei tunneta menettelyä, jossa asianosainen pääsisi tutkimaan vastapuolen hallussa olevaa aineistoa todisteiden löytämiseksi. Tällainen on käytössä angloamerikkalaisissa järjestelmissä, joissa oikeudenkäyntimenettely kokonaisuudessaan ja velvoitteen laiminlyönnistä seuraavat sanktiot eroavat järjestelmästämme.
- Jos kyse on rikosasiasta, voidaan käyttää pakkokeinoja todisteiden etsimiseksi ja hankkimiseksi.
- Säännösten sisällöstä ei ole neuvotteluissa keskusteltu eikä jäsenvaltioita ole niistä kuultu.

Suomen kanta

”Direktiivin tulisi muodostaa kokonaisuutena yrityksille selkeä, toteuttamiskelpoinen ja tasapuolinen toimintaympäristö. Neuvottelujen aikana kokonaisratkaisuun on sisällytetty elementtejä, joihin Suomi on suhtautunut kriittisesti. Viime vaiheen kokonaisratkaisun vuoksi Suomi voi pidättäytyä äänestämästä neuvottelutuloksesta osana isompaa joukkoa. ”

- Suomen kanta on perusteltu toteuttamiskelpoisen ja tasapainoisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

www.oikeusministerio.fi | www.justitieministeriet.fi